

ראיון היסטורי עם תת אלוף במיל' יעקב יצחק (יצה)

על אירועי ערב מלחמת ששת הימים

מראיון ד"ר אבנר כהן

Middlebury Institute of International Studies at Monterey

ד"ר אבנר כהן: [אנא, ספר בבקשה על] הרקע הכולל של היחסים בין אמל"ח לבין גופים אחרים... מה שדיברנו עכשיו שיביא אותנו אחר כך לנושא של איך מצאנו את עצמנו ערב המלחמה... כשאני אומר ערב המלחמה אני לא מדבר בהכרח על יוני, אבל אני מדבר על ראשית 67, ולאחר מכן הנסיעה שלך, וההמשך.

תת אלוף במיל' יעקב יצחק (יצה): כן. טוב, אמל"ח הייתה מחלקה באג"ם, ובאמל"ח היה ענף שנקרא ענף אמצעים מיוחדים, וענף אמצעים מיוחדים התעסק בכל הדברים שהם לא נשק קונבנציונלי, נשק בלתי קונבנציונלי. אמל"ח מבחינה תכנונית היה מאוד פעיל. אנחנו עשינו תוכניות רב שנתיות שכללו גם את הנשק הלא קונבנציונלי. אנחנו הצגנו את התוכניות האלה בדיוני מטכ"ל לפחות פעם בשנה, והיה דיון על הנושאים האלה. היו כאלה שחשבו שאנחנו מבזבזים כסף, היו כאלה שחשבו שלא מבזבזים כסף. היו דיונים ענייניים. בשלב מסוים, פה אני יכול להיות שאני טועה וזה לא היה לפני 67, בשלב מסוים אנחנו עשינו תרגיל פיקוד ושליטה בהשתתפות חיל האוויר, לשכת ראש הממשלה, ישראל ליאור, המכון, זאת אומרת ז'נקה [אלוף משנה יבגניי רטנר], ובו תרגלנו את כל התהליך: מרגע קבלת פקודה עד ביצועה. התרגיל לקח שעות, משהו כזה. תרגיל טלפוני מה שנקרא. זהו, לא חשבנו...

כהן: אז מדובר בפצצה, לא במתקן. לכן אני כמעט משוכנע שמדובר על אחרי 67.

יצה: יכול להיות, אבל זה היה מיד אחרי 67 מפני שישראל ליאור השתתף בזה, בזה אני בטוח... יכול להיות, אני לא יודע.

כהן: ישראל ליאור נשאר גם עם גולדה.

יצה: כן יכול להיות. אני ב[חודש] מאי... לא חשבנו במונחים מבצעיים בכלל משום שכולנו ידענו שזה מין הדיון. ידענו שזה נשק... מין נשק סופי. לא תהיה מלחמה קונבנציונלית אחרי שימוש בנשק. נשק יום כזה. אני אז הייתי במאי בארצות הברית...

כהן: אולי עוד נאמר משהו [על התקופה של] לפני [הגעתך לארצות הברית]... מה היה פחות או יותר מצב הפרויקט לפני [מלחמת ששת הימים]?

יצה: עיקר העבודה נעשתה בתחום של בניית מתקן. עוד לא דיברו על... זאת אומרת דיברו, אבל לא ביצעו לעת עתה שום דבר בתחום של אמצעי שיגור או דברים מהסוג הזה. אבל מה שכן עשו זה דיברו על מתקן.

כהן: ומה לגבי פצצה עם מטוס?

יצה: עוד לא עשו שום דבר בעניין הזה.

כהן: מסיבות פוליטיות?

יצה: לא, מסיבות שלא חשבנו שהגענו לזה.

כהן: היו הנחיות פוליטיות? דרך אגב [לא ברור] קיבלתם הנחיות מסגן השר או הנחיות שיש להן משמעות פוליטית?

יצה: לא אני. לא אני.

כהן: אליך זה לא מגיע.

יצה: לא. אני חושב שאפשר לומר שעד 67 איש לא חשב שאנחנו קרובים לשימוש בזה. מה שקרה ב67 היה יותר ספונטני מתכנוני.

כהן: אבל אתה לא זוכר נקודה מסוימת שאתה מקבל הנחיות ספציפיות שיש להן משמעות פוליטית. למשל, לעבוד על מתקן ובשלב זה לא לעבוד על פצצה שנישאת על מטוס, מסיבות פוליטיות...

יצה: לא, לא. אף אחד לא אמר לנו אף פעם לעבוד על מתקן. המתקן היה לניסויים. אם חשבנו על מתקן, זה היה לניסויים. כשדיברנו על נשק דיברנו על אמצעי שיגור למטוס, אמצעי שיגור לטיל, אבל לא ל...

כהן: אבל במקביל גם עובדים על הכנה של מטוסים לקראת זה... זאת אומרת, במקביל לעובדה שמוכן מתקן...

יצה: לא ידוע לי ואני לא חושב.

כהן: [לא ברור] צריכה להיות הוראה מיוחדת או הנחייה מיוחדת לעבור לשלב הזה.

יצה: כן. אני לא חושב שאנחנו חשבנו שאנחנו מוכנים להתחיל לעבוד על פצצה. אפילו לא היה מרעום. לא דיברנו על מרעום. זאת אומרת, דיברנו על מרעום אבל לא היה מרעום. לא הייתה פעילות מיוחדת בתחום הזה. כמו שאמרתי לך הייתה ועדת ראשים בועדה הזו דיברנו על איזה ראשים כדאי לבנות ולהכין, אבל זה יותר במונחים של ראשים לטילים.

כהן: וכמו שאתה רואה את הפרויקט בשנים, נאמר, 65-7, זה נראה לך פרויקט קראש [מואץ] או פרויקט איטי, מואץ... אם הייתם צריכים לדבר על דרגת ה...

יצה: בודאי לא קראש [מואץ]. אני לא חושב שמישהו חשב במונחים של אנחנו כל כך מהר נזדקק לזה.

כהן: אז מה יהיה לוח הזמנים ב65 [לא ברור] כשפרת מגיע לזה שפחות או יותר יהיה מתקן, פחות או יותר 67.

יצה: אנחנו דיברנו על זה רק בקונטקסט של תוכניות רב שנתיות.

כהן: במסגרת ה[ז] איפה זה עמד?

יצה: תוכנית רב שנתית זה בדרך כלל 10-5 שנים, ולא התחייבנו למועדים. יכול להיות שאפילו כתבנו מועדים, אבל אין לזה שום ערך. בדברים האלה השגיאות[הן] כל כך גדולות שזה לא כל כך חשוב אפילו. אני תמיד השתדלתי לא לדייק יותר מדי מפני שאני ידעתי שהשגיאות בתחומים כאלה של לוחות זמנים ושל תקציבים הן אסטרונומיות, הן בסדרי גודל... [בכל אופן] אז במאי אני הייתי בארצות הברית כמו שסיפרתי לך. במאי 1967 אני הייתי בקליפורניה... דרך אגב, אני ביקרתי בראנד קורפוריישן, והם שיחקו שם משחק מלחמה ישראל נגד הערבים. והמשחק בשלב מסוים הגיע למצב שישראל זרקה פצצה אטומית על הערבים. אני לא יודע אם זה היה מבוסס על ידיעות של הסי איי או של הנחות של [לא ברור]. שאלו אותי, אני לא אמרתי להם כלום, וקיבלתי הודעה מעזר שאני צריך לחזור ארצה מיד.

כהן: אתה יכול לנסות להיזכר ספציפית איך היה? מתי זה היה? דיברת איתו בטלפון?

יצה: מה שאני זוכר... אני לא חושב שדיברתי איתו [אישית]. ועם דיברתי זה היה בודאי עם ראש הלשכה. אני הייתי בקליפורניה והתארחתי אצל ידיד שלי, עמרם כץ, וביקרתי בראנד קורפוריישן. אז אני התעסקתי בעיקר בתחזיות טכנולוגיות רב שנתיות. התברר לי שזה בילבול ראש רציני, אז ניסיתי ללמוד את זה... לא חשוב, יש לי הרבה סיפורים על זה. אני לא זוכר בדיוק איך זה היה אבל עליתי מיד על המטוס הראשון.. נדמה לי שהגעתי ב 29 לחודש [מאי].

באתי ארצה, עזר היה עסוק בבור עם חיל האוויר, ומי שקיבל את פניי זה היה גנדי, שהיה במצב רוח נוראי והוא חשב שמדינת ישראל בצרה גדולה. הוא אמר לי "תכין לי כל מה שיש לך". אני אף פעם לא חשבתי במונחים טקטיים על נשק ביולוגי וכימי, אבל כשישבתי עם [סא"ל, אחד מראשי הענפים באמל"ח] מוישה שחר, ובעצם דיברנו יותר על הגנה מפני נשק כימי מאשר על שימוש, איכשהו צץ הרעיון הזה.

כהן: הרעיון הזה?

יצה: הרעיון להשתמש במתקן גרעיני. אני לא ידעתי שהמצב הוא כזה שאפשר להשתמש בו לניסוי.

כהן: הוא סיפר לך שבשבועות לפני הגעתך אנשים עבדו מסביב לשעון בשביל להכין את זה?

יצה: יכול להיות, לא אומר שלא.

כהן: אתה הגעת לארץ אחרי התמוטטו של יצחק? אתה ידעת שיצחק התמוטט כמה ימים לפני זה?

יצה: ידעתי, אבל הגעתי לפני שהוא התמוטט.

כהן: אם הגעת לפני שהוא התמוטט, אז הגעת [הרבה] לפני ה 29 לחודש.

יצה: יכול להיות.

כהן: לכן הנושא הזה מטריד אותי... יצחק מתמוטט ב 23 לחודש מאי.

יצה: אז אני כנראה הגעתי לפני זה.

כהן: כי אם הגעת ב 29 יש לך מעט מאוד ימים. רוב העבודה כבר נעשתה על ידי אחרים. לכן הנושא הזה של הדיוק ההיסטורי מאוד מטריד אותי.

יצה: אני... תראה, אני לא מחפש מונופול על הבנייה של המתקן. אני לא השתתפתי בבנייה של המתקן.

כהן: [לא ברור] אני מחפש את הדיוק ההיסטורי.

יצה: תראה, אני שוב אומר לך, אני אחזור על זה עוד פעם, אני בכלל לא מתפלא אם זה צץ בעשרה מקומות באותו זמן. אני בכלל לא אתפלא על זה. הפוליטיקאים היו בפאניקה... לא, עכשיו אני זוכר. לא, אני הגעתי בערך באמצע מאי מפני שהיה עוד דיון מטכ"ל אחד שהשתתפתי בו ושם המטכ"ל היה מאוד תוקפני וחשב שהפוליטיקאים נכנסו לפאניקה ללא כל הצדקה. מסתבר שהם צדקו.

כהן: זה היה כבר העשרים וכמה לחודש.

יצה: אני לא מדבר על [הדיון] האחרון. אני באחרון לא השתתפתי. לפני זה השתתפתי. ו...המצב היה רע. כולם חשבו שזה הסוף של מדינת ישראל. אני מגזים קצת, אבל זה מה שחשבו.

כהן: פוליטיקאים.

יצה: פוליטיקאים והרבה אנשי ציבור. עיתונאים... היו כל מיני תופעות טיפשיות, והדבר היחידי שהיה בידינו כשתשובה זה הנשק הגרעיני. אז מה הפלא שאנשים בדימונה שידעו מה המצב, אנשים במקום אחר שידעו מה המצב, אנשים במטכ"ל שידעו מה המצב, מה הפלא שהם באו עם הרעיון הזה? אני לא חושב שלמישהו יש... זה כל כך טבעי שאני לא חושב שלמישהו יש מונופול על זה.

כהן: אבל ההיסטוריון רוצה לדעת איך דברים התגלגלו.

יצה: יש בהיסטוריה תופעות של ספונטניות, לא? מהפכה זה ספונטני, לא?

כהן: כן, יש כל מיני גורמים שבוחשים בצלחת.... אתה מסוגל לנסות לשחזר מה משה שחר עידכן אותך? מה הוא מספר לך...

יצה: לא.

כהן: הנקודה של ישראל דוסטובסקי מאוד חשובה גם כן. כי פורמאלית הוא אחראי...

יצה: אני אומר לך שוב. אני בכלל לא מתפלא שיובל [נאמן?] וחרמוני וישראל [דוסטובסקי] וכו'... זה היה הדבר היחידי שיכולנו לעשות, ואני עכשיו כולל גם את עצמי בציבור של המפתחים. מפתחים בדרך כלל בזמן מלחמה נזרקים הצידה. אין להם מה לעשות. כל מה שהם עושים זה חושבים "מה אני יכול לעשות? אולי אני אקח את זה עלי?" אז מה יכול להיות יותר טבעי מזה שכולנו ביחד יגיע לאותה מסקנה? אני לא אומר שזה רעיון שלנו. כתיבת הפקודה? כן. היוזמה של לדחוף פקודה לידיים של יצחק [רבי] שיחתום עליה? כן, זה בא מאיתנו. אף אחד אחר לא עשה את זה. אנחנו ישבנו, כתבנו [לא ברור] הראנו אותה לגנדי. גנדי אוהב לערוך דברים. הוא ערך [את הפקודה] בצורה כזו או אחרת. הלכנו ליצחק. הוא כבר היה לא כל כך בריא. ראית עליו שהוא לא כל כך בריא. ישב בחדר, לבד, למטה, ואני לא... דיברנו ולא הייתי בטוח שהוא מרוכז במה שאמרנו. נתנו לו את הפקודה והוא חתם. אני ניסיתי לשמור העתק מהפקודה הזו אבל...

כהן: בוא נחזור טיפה אחורה. אתה מגיע לארץ. משה מעדכן אותך. מה אתה זוכר ממה שקורה לאחר מכן? הוא מספר לך על דברים שעשה לבד לפני שהגעת? כי הוא היה, אני מניח, בקשר יומיומי עם ג'נקה והמשרד של ישראל דוסטובסקי.

יצה: יכול להיות. אני לא יודע. אני לא זוכר. מה שאני זוכר זה שישבתי עם גנדי ובישלנו את ה... עם מי לעשות את זה... גנדי אמר סיירת מטכ"ל ודי מהר נפגשתי עם דוביק. דרך אגב, אני לא בטוח שדוביק יירצה שתזכיר את שמו. וישבנו ודיברנו על זה וביקרנו ברפא"ל.

כהן: עם דוביק?

יצה: כן, עם דוביק, בשביל לראות את המתקן.

כהן: אתה חושב שזו הפעם הראשונה שהיו לך קשרי עבודה ישירים עם דוביק? או שהיו לך לפני זה...

יצה: אם היו, אז הם לא היו [קשרים] כאלה שאני זוכר אותם. יכול להיות שפה ושם היה ניסוי של משהו.... ואני חושב שדי מוקדם הלכנו ליצחק [רבין], מפני שבצבא בלי פקודות מבצע אתה לא זז. אתה לא יכול להציב כוחות.

כהן: מה היה הרעיון באותו שלב? לגבש מסגרת שתהיה אחראית על ההכנות שתביא את זה למצב של...

יצה: לא. להקים צוות שיבצע את זה, לא הכנות.

כהן: הכנות לביצוע שייקרב את המרחק בין רגע קבלת הפקודה לרגע ביצועה למרחק כמה שיותר קצר.

יצה: כן. כי עם כל התכנון שהיה כרוך בזה, זה היה די מורכב, והייתה לנו תוכנית... אחת הסיבות שאני חושב שהיה כבר משהו בתחום מערך הפיקוד והשליטה זה שזה היה כמעט מובן לנו איך אנחנו הולכים לעשות את זה. זאת אומרת, היה ברור שהפקודה צריכה לבוא מראש הממשלה ומהרמטכ"ל, משניהם. לכן נדמה לי שכבר אז הייתה קונספציה.

כהן: אני חושב שקונספטואלית דובר על זה לפני המלחמה בלי קשר למלחמה, קונספטואלית.... היית מן הסתם בסוד הדבר, לכן...

יצה: הדבר התחיל מאיתנו, זה אני בטוח. המסמך הראשון בתחום הזה יצא מאיתנו.

כהן: מסמך צה"לי?

יצה: מסמך צה"לי. כן.

כהן: [לא ברור]

יצה: לא... פשוט איך תתגלגל הפקודה. לא בשביל להבהיר אם זה משם או מכאן... איך תתגלגל הפקודה. ודאי היה גם משהו מגביל שדיבר על חיבור כל האלמנטים. אבל יכול להיות גם שלא... תשמע, זה לא היה כל כך מסודר. זה לא היה...

כהן: מה לגבי האופן שבעצם מי שמנחה את הרמטכ"ל להתחיל בזה זה יהיה ראש הממשלה... שבלי הנחיות ראש הממשלה הרמטכ"ל בכלל לא מתחיל בטיפול בנושא הזה לקראת ביצוע.

יצה: כמה שאני ראייתי אני מניח שיצחק [רבין] או דיבר על זה כבר עם ראש הממשלה, או שהיו איזה כמה דיונים על זה לפני או משהו. הוא חתם על זה...

כהן: זה מעניין... כמה דיונים היו על הנושא הזה?

יצה: זה אני לא יכול להגיד לך. אתה מתכוון בין יצחק לאשכול? אבל... עד כמה שאני ראיתי, לא... אנחנו נתנו לו את הנייר, גנדי ואני...

כהן: הרושם שלך היה שיצחק הנחה את גנדי לטפל בזה עוד לפני זה, או שאתה לא חושב?

יצה: לא. לא. זה התבשל בינינו... שוב פעם, זה לא אומר שאף אחד אחר לא התעסק בזה, אבל התוכנית, השיתוף של הסיירת, כמה אנשים ישתתפו בזה, לא כל כך הרבה אנשים [לא ברור], כמה הליקופטרים... לא היו דיונים על החלק הזה...

כהן: אז אתה כתבת את זה והבאת את זה לגנדי לקבל אישור והוספות ועריכה.

יצה: כן.

כהן: בהתחלה הוא הביא את זה לעזר?

יצה: לא יכול להגיד לך. נדמה לי שהכל נעשה בחצי יום או משהו כזה. זה לא היה נושא לדיונים ממושכים או משהו כזה. כל העסק הזה הלך מהר. באתי לגנדי דיברתי, שוחחנו על הפרטים. רשמנו, הוצאנו פקודה...

כהן: ופחות או יותר מיד לאחר מכן הוא התקשר ליצחק ונכנסתם ל[משרד של] יצחק [רבין]?

יצה: כן. יצחק ישב לבד.

כהן: זה כנראה יום או יומיים אחרי שהוא חוזר, אחרי שהוא היה בבית.

יצה: יכול להיות. אבל הוא כבר היה... הוא לא היה בריא. גם אחד הדברים שהפתיעו אותי, אני זוכר במעומעם, שככה הוא חתם על זה בלי לדבר הרבה. זה אחד הדברים שאני זוכר. אבל תראה, אני לא יודע... יש המון ספרים שמשחזרים את התקופה. על נייר, מבחינת יחסי כוחות, המצב היה נורא. יחסי כוחות זה מטוסים, טנקים ותותחים. היו הבדלים של סדרי גודל. גם לא היה לנו טנקים מי יודע מה. היו אמ 51 [שרמנים משופרים] והיו כמה סנטריונים, נדמה לי. זהו. לא היה... המצב היה מחורבן מאוד. בנוסף לזה כל הסיפורים האלה על הטילים המצריים. את עניין הטילים המצריים...

כהן: את זה אני רוצה לשמוע. עד כמה שאתה זוכר... לשחזר את הנושא הזה.

יצה: אני יכול להגיד לך ככה על הטילים המצריים. אחת הסיבות שנסעתי לראנד קורפוריישן זה היה ללמוד קצת על טילים: על שיקולים של שימוש בטילים, על חישובים, ודברים מהסוג הזה. עוד לפני שנסעתי הגיעו הידיעות האלה על הטילים המצריים... ואנחנו עשינו כמה סימולציות והצגנו את זה בדיוני מטכ"ל ולקחתי... באותה תקופה אני הייתי אולי היחידי בצה"ל שראה טיל בליסטי בשילוח, שלמדתי באמ. איי. טי, היחידי בצה"ל. ואני ידעתי שזה לא כל כך פשוט כמו שמספרים. תמיד אצל האויב זה היה הולך מהר, ואצלנו זה היה לוקח שנים ועולה מיליונים. אז אני תמיד אמרתי שאני לא מאמין שיש להם טילים בליסטיים למצרים עם ניהוג אינרציאלי, למרות שהידיעות שהגיעו, אני חושב מהמוסד, היו שיש להם, ויש להם ניהוג, והם טילים מדויקים וכו' וכו'. יש מאה בהליופוליס, בקהיר. אז אנחנו עשינו סימולציה של מאה טילים על תל אביב עם ראש כימי. נקודת הפגיעה הייתה כיכר צינה דיזינגוף. בחרנו...

כהן: עשיתם את זה לפני המלחמה, בלי קשר למלחמה?

יצה: לפני המלחמה. כן. לא. היה כבר מצב מתוח, אבל לא היה...לא, .. היו טילים. לנאצר היו טילים מצריים... כולם דיברו על טילים מצריים.

כהן: לא, אבל זה לא היה במסגרת המשבר של 67.

יצה: לא, זה לפני זה.

כהן: חלק מהעבודה השיגרית.

יצה: כן, יכול להיות.

כהן: אני אגיד לך למה אני שואל, קצת מציק, בנושא הזה. אני מציק בנושא הזה בגלל שאני יודע מ... באופן אחר, שבכמה רגעים, ב20 וכמה למאי 67 אמ"ן מדווח על ידיעות מסוימות, אפשרויות מסוימות, בנושא הכימי, וזה מדליק נורות אדומות, וזה משנה את מצב הרוח. היו ידיעות לא מלאות, ולא מבוססות באופן מלא, אבל זה, אני יודע, שזה משנה את מצב הרוח.

יצה: זה, לא, אני לא חושב שזה נכון. מצב הרוח היה מחורבן [בכל מקרה].

כהן: כללית, אבל...

יצה: לא. גם... הנושא הכימי אנחנו דיברנו עליו במפורש באותה תקופה. זה לא היה מבוסס על ידיעה אחת. זה היה מבוסס על קונספציה שהמצרים ישתמשו בנשק כימי. שנה או שנתיים לפני זה הם השתמשו בנשק כימי ועכשיו היו להם מאה טילים משני סוגים, והגרמנים עזרו להם לעשות טילים עם ראשים כימיים, ראשים רדיואקטיביים, עם קובלט, ואנחנו ניסינו לראות מה זה אומר. אז למרות שזה לא היה מדויק, ולמרות שהם לא היו ראשים מתחכמים, ולמרות שזה לא היה עם אמינות גבוהה... אנחנו הנחנו אמינות שאחד מעשרה, נדמה לי, ממריא בלי בעיות. שזה מצוין [צוחק]. האמת היא שאף אחד לא המריא.

כהן: מה היה בתרגיל? בתחזית הזו על כיכר צינה דיזינגוף.

יצה: כן. זה הסימולציה שעשינו. אני זוכר שהייתה לנו מפה מאוד גדולה והצגתי את זה אפילו בדיון מטכ"ל נדמה לי. הצגתי את זה בכמה פורומים, את התוצאות. וחלק גדול מתושבי תל אביב היו מקבלים מכה של .. תלוי איזה הנחות עשינו. אנחנו דיברנו על סארין, ודיברנו על קובלט, והיה נזק רציני, זה היה בהחלט פרוהיביטיבי. למרות שזה לא מדויק, ולמרות זה...ראש כימי זה פרובלמטי מאוד אפילו אם אין שם כלום. אפילו אם זה רק מים, זה כבר פרובלמטי. מכבי אש, לסגור רחובות, לסגור זה... לסגור זה...זה קל לשלוח אבל ... עצם העובדה שאתה מכניס את זה למערכת השיקולים הצבאיים מסבך לך את החיים. יותר טוב בלי זה.

ועל הרקע זה אני בכלל לא מתפלל שהיו כל כך הרבה יוזמות לשמשון. אני, מה שאני זוכר זה שהיו לי לבטים אישיים. אני ניסיתי לתאר לעצמי מה זה..... אני זוכר באותה תקופה מה זה... מפני שהתכנון היה שאנחנו נוחתים על איזה הר על יד אבו עגילה, נקודת גובה אני לא זוכר מה, ובצד יש איזה הטעייה של צנחנים. ובזמן שהמצרים רצים על הצנחנים אנחנו עובדים על ההר הזה ויש לנו לילה לעבודה, להרכבה, ומחכים לפקודה שם. נקודת הפיצוץ היא בערך קילומטר וחצי מנקודת הנחיתה.. היה שם איזה קניון.

עכשיו, אני לא ידעתי מה זה אומר לשכב קילומטר וחצי מפצצה גרעינית על ההר, ואני בקניון מה קורה? אני נשרף מיד? עף? כל מני דברים מהסוג הזה. בנוסף לכל הזה שאנחנו בעצם הראשונים שמשתמשים במלחמה טקטית, מלחמה במזרח התיכון, בנשק גרעיני. מי יודע מה ייקרה וכו'.

כהן: אולי תחזור רגע לפקודת המבצע. מה בעצם היו השיקולים, בחלקה זה הכנות, ובחלקה זה גם הקונטקסט שבו זה, אם זה יופעל, שבו זה יופעל.

יצה: במלחמה, בפקודת מבצע של צה"ל, אין הרבה פילוסופיה... יש המגמה, המטרה, אני לא זוכר איך זה היום... כל דבר בשורה. אז אני לא אגיד לך מילה במילה מה היה כתוב שם מפני שאני לא זוכר, אבל המטרה הייתה לעצור את הצבא המצרי או מהתקדמות או משימוש בטיילים.

כהן: אחרי שכבר נעשה שימוש ראשון.

יצה: כן, אחרי שהייתה התקדמות והיה שימוש ראשון.

כהן: חדירה לתוך ישראל.

יצה: כן, בהתקדמות דיברנו על קו אדום בסביבות אשדוד או משהו כזה. אני לא זוכר כבר מה [אמרנו], אבל לא אמרנו "קו אדום". זה השארנו לשיקול ראש הממשלה. זה הייתה המגמה. והמטרה הייתה להשתיל מתקן על ראש הגבעה באבו עגילה ולפוצץ אותו לפי ההוראות של ראש הממשלה, ואחר כך היה סדר הכוחות... אני לא זוכר אותו בדיוק, זה לא היו גדודים... מהסיירת אני חושב דיברנו על דוביק, ומקסימום מחלקה, אפילו לא זה, והיה סופר פרלון, וזהו.

כהן: קיבלתם שני סוגי פרלונים. אחד לאבטחה ואחד לנשיאת העכביש.

יצה: כן, הכוח המפתיע ולנשיאת העכביש. כן, זה פחות או יותר... לא דיברנו על נסיגה. זאת אומרת זה לא היה... זאת הייתה פעולת [יום הדין]. עושים את זה... ו... [צוחק]

כהן: בספר שלך מופיע שהייתם אמורים להתפנות תוך חצי שעה לאחר הפיצוץ.

יצה: יכול להיות, יכול להיות... תראה, כשאני כתבתי את זה זכרתי יותר. אני נדמה לי שכתבתי שם את הפקודת מבצע? כן, אז זה משהו פחות או יותר זה היה דומה למה שכתוב שם. זה לא עניין מסובך, זה לא... לא הייתה שאלה של הצלת הכוחות, לא הייתה שאלה של נסיגה, לא הייתה שאלה של איך יוצאים משם. כולנו אנחנו כולנו הבינונו שעושים את זה כאשר אין מה לעשות... איש לא חשב בכלל שכל העסק הזה ייקח יום... חיל האוויר בא, דפק אותם, אמרנו שאין טילים, וזהו גמרנו את העסק הזה. חשבנו דווקא אחרי שחיל האוויר דפק, אני חשבתי שעכשיו הוא [נאצר] ישלח טילים.

כהן: לא היו להם טילים

יצה: זה אחד הדברים שעד היום בעיניי חידות, חידה... יש כמה חידות בעיניי וזה אחד מהם.

כהן: כן, שוב פעם המטרה לא הייתה להרוג כמה שיותר מצרים.

יצה: לא, אפילו בכלל לא. בכלל לא. המטרה הייתה ליצור מצב חדש בשטח שכל שאפשר יחייב או את המעצמות להתערב או את המצרים להפסיק ולהגיד, "רגע, רגע, לזה לא התכוונו", משהו כזה. המטרה הייתה לשנות את התמונה.

כהן: ולכן כשכל אחד בעצם, בנגב או בסיני, יראה וישמע את מה שקרה...

יצה: ייראה וישמע, כן.

כהן: תהיה פטרייה ורעש אדיר.

יצה: כן, פטריה ורעש, ויהיה חום וכל העולם יידע מזה. העולם לא יהיה אותו עולם. ייקרה משהו אחר אחריי זה. וזה כמובן מתוך הנחה שראש הממשלה יהיה לו ביצים להגיד את זה. אני עד היום לא בטוח אם... עד היום לא בטוח. סיפרתי לך על שמשון דנבאך, כן? משהו שאני לא זוכר מי סיפר לי על אשכול. אחד העוזרים שלו, אורי שפירא, הוא לא ידע על הפעולה הזו, אבל אני לא אתפלא אם אחד השיקולים שייגלו את זה, מה יכול לקרות, שייגלו את זה. למה שאני אגיב? אני שלו, של אשכול, יכול להיות, היה, אגיד לא, והם יגידו כן, ואחר כך יידברו ויעצרו את המצרים. אני בכלל לא אתפלא על זה. אם אני הייתי כותב פיקשן, הייתי כותב ש..., אני חושב שככה כתבתי את זה בטייטה של הספר, הייתי כותב שידענו על קאטלר [סוכן של הסי איי], ונתנו לו לדעת מה שאנחנו עושים שיבוא וירוך ויספר לאמריקאים, האמריקאים יספרו לרוסים... מה, זה לא הגיוני? האמריקאים יספרו לרוסים, הרוסים יעצרו את המצרים. מה עוד אני יכול לספר לך?

כהן: משהו לגבי ההכנות ולגבי טיסת ההליקופטר מעל האתר. מה יזם את זה? מי היה שם?

ההקלטה קופצת.

כהן: הפקודה של יצחק [רבין], ברגע שהוא חתם על הפקודה זה בעצם נתן את הקפיץ שבעזרתו התחילה כל מערכת ההכנות יכלה באופן פורמלי...

יצה: כן, אתה לא יכול בצבא להזיז דברים בלי שיש פקודה. דוביק צריך לקבל פקודה, חיל האוויר צריך לקבל. יש הקצאת כוחות, נשק, רכב... אנחנו ....

כהן: ברגע שיש אישור מהרמטכ"ל אז אג"ם או גנדי יכול להנחות את הגופים האחרים.

יצה: לא, פקודה זה פקודה. פקודה יוצאת לחיל האוויר, פקודה יוצאת לסיירת מטכ"ל, והם צריכים לפעול.

כהן: טוב אז לחיל האוויר זה עובר דרך מפקד חיל האוויר. סיירת מטכ"ל זה צריך להיות ראש אמ"ן, כי הסיירת כפופה לראש אמ"ן.

יצה: לא בטוח, אני לא זוכר בדיוק מה היה. למי הייתה הפקודה מופנית, אבל זה ייתכן. הפקודה צריכה... זה צבא, זה לא...

כהן: אתה לא מסוגל לשחזר למי הפקודה הייתה מועברת. בוודאי שצריך להיות העתק למזכיר הצבאי של ראש הממשלה.

יצה: כן, וודאי... הפקודה הייתה מופנית אליי. יכול להיות שזאת הייתה פקודה לאג"ם, ואג"ם הפעיל את כל הנוגעים בדבר. זה היה הכי פשוט. כן יכול להיות. יכול להיות שזה היה מופנה לאג"ם. אני לא זוכר למי זה היה מופנה. אני חושב שעשינו את זה פשוט, ופשוט זה היה להפנות את זה לאג"ם, ואג"ם יכול על סמך זה להוציא פקודה...

כהן: מה לגבי הגופים האזרחיים, הרמטכ"ל הוא אחרי הכל לא בדיוק נותן פקודות לגורמים האזרחיים. יש פה את המנהל המדעי של דוסטובסקי, ויש פה גופים של רפא"ל שעובדים יחד עם דוסטובסקי.

יצה: שאלה טובה.

כהן: הגופים האלה יכולים לקבל הוראות רק מראש הממשלה, או מסגן השר. אלה גופים שהרמטכ"ל הוא לא המפקד שלהם.

יצה: כן, בטח.

כהן: כי הרגישות הפוליטית של הנחיות לגופים האלה לגביי הזזת דברים.

יצה: באותה תקופה, אם אני לוקח נושא אחר, לא כזה גדול, אז אני בכלל לא אתפלא אם הצבא מוציא פקודה ורפא"ל והמינהל המדעי משתף פעולה בלי להניד אפעה.

כהן: לדעתי, כמו שאני זוכר את היחסים, כמו שאני מבין, ישראל חייב לקבל הנחייה מראש הממשלה ורפא"ל מסגן השר [בטחון]. יצחק רבין הוא לא הסמכות שיכולה לתת לגופים האלה להזיז דברים שקשורים במתקן גרעיני. הרגישות היא עצומה. לכן, אני מקבל שלפני זה ראש הממשלה מנחה אותו למחר ולהכין, או המינהל מבקש מראש הממשלה להכין אימפרוביזציה.

יצה: יכול להיות. אני אומר לך כל הזמן, אני לא מתנגד לזה. זה כל כך טבעי שבהחלט יכול להיות.

כהן: אבל הפקודה של יצחק היא לעשות דברים שמחייבים שיתוף פעולה עם הגופים האלה... צריכים לקבל את האישור גם מהראשים שלהם.

יצה: תראה, יכול להיות, מה שאני אומר לך שמה שאני חושב שלא היה.

כהן: לא נראה לי. יצחק רבין לא היה מורה לדוסטובסקי להזיז דברים, לקדם דברים, הוא חייב לקבל... בדברים הנורא רגישים האלה הוא [דוסטובסקי] חייב לקבל הנחייה מראש הממשלה או סגן שר הביטחון.

יצה: תשמע, לא בהכרח עבד ככה. בהרבה מקרים, בניסויים, זה לא בהכרח עבד ככה.

כהן: זה לא ניסוי.

יצה: לא, אבל זה לא בהכרח עבד ככה. בהחלט יכול להיות שיצחק רבין הוציא פקודה. בהחלט יכול להיות שהיה כתוב שמה המינהל המדעי. יכול להיות שישראל דוסטובסקי קיבל אותה... לא יודע מי קיבל אותה או לא... אבל יכול להיות. מה שאני אומר לך, יכול להיות שישראל דוסטובסקי הרים טלפון לישראל ליאור ואמר לו "שמע, אני קיבלתי פקודה כזאת מה לעשות?" ישראל אמר לו, "תעשה את זה."

כהן: ישראל לא יכול להעביר את זה לבד. הוא חייב לדווח את זה לאשכול.

יצה: לדווח את זה לאשכול, יכול להיות. אני לא אומר לך שהמערכת הזאת הייתה [כל כך]... עובדה שכולם שיתפו פעולה, ואם היה צורך אני בטוח שכולם היו יוצאים, אף אחד לא היה שואל.

כהן: אבל הצורך הוחלט על ידי משיהו במסגרת הפוליטית. יצחק רבין לא מחליט על הצורך.

יצה: הצורך להפעיל לפי מערך שליטה ובקרה צריך היה לבוא משני מקורות מלשכת ראש הממשלה ומרמטכ"ל. זה היה מערך הפיקוד והשליטה.

כהן: הרמטכ"ל כמבצע וראש הממשלה כמחליט?

יצה: יכול להיות. אני לא אתפלא. תראה, אתה חושב במונחים... בן כמה אתה דרך אגב?

כהן: 46-7

יצה: אז אתה עוד ילד. בתקופה ההיא בהחלט יכול להיות, אני לא אומר שזה קרה, אבל בהחלט יכול להיות שישאל דוסטובסקי קיבל העתק מהפקודה הזו והוא שמח שסוף כל סוף הצבא מדבר איתו [צוחק]. הרים את הטלפון לראש הממשלה, ואשכול אמר לו, כן, תעשה מה שכתוב שם. לא היה כתוב שם לפוצץ, היה כתוב שם להכין את הכל לקראת פיצוץ, ולחכות לפקודה. לא היה כל כך מסודר העסק הזה. אל תחשוב שזה היה כל כך מסודר, בייחוד בגלל כל הניסיון... לא הניסיון, העובדה שההנהגה, המנהיגים, הסתירו את זה משאר הפוליטיקאים, ובייחוד בתנאים שבהם היחסים בין שמעון פרס ויצחק רבין. בהרבה מאוד מהמקרים שחו בין הטיפות החברה... גבראל לא צמח, פקודה. אמרנו, אישרנו, וזה לא ככה עשו את "גבראל" והוציאו מאות מיליונים של דולארים. ולא ככה עשו את "יריחו" דרך אגב? אתה חושב שלגבי "יריחו" הייתה פקודה ממישהו? לא פקודות. ההיתר רוצה מיצחק רבין אישור, הוא היה אומר לך לא, על יריחו. זה לא עבד ככה.

כהן: אתה זוכר שהיו לך חילוקי דעות או סכסוכים עם ישראל לגבי סמכויות בנושא הזה?

יצה: לא. לא עם ישראל. אני לא חושב שהיו בעיות בנושאים האלה. אני אומר לך...

כהן: יש רגישות רבות מי מורה למי, מי אחראי על מה...

יצה: היום אולי. תשמע, אז... היום אולי. זו הייתה תקופה אחרת. קודם כל, זה לא היה כל כך אקטואלי. לא היה כל כך אקטואלי.

כהן: לא, כשהפקודה הזאת יוצאת, לכן אני שואל... ברגע שהפקודה הזאת יוצאת...

יצה: זה בהחלט ייתכן שיצחק רבין הוציא פקודה והוציא העתק למינהל המדעי... בהחלט יכול להיות, ושישראל דוסטובסקי, בתקופה ההיא, היום בטח אל תדבר איתי ותדבר איתו... בתקופה ההיא ככה זה היה. וישראל דוסטובסקי לא נעלב, רק הרים טלפון למי שצריך, ושאל, 'שמע, קיבלתי פקודה. לשתף איתם פעולה?' ואשכול אמר, 'כן, שתף פעולה'.

כהן: זה ניחוש שלך. אתה לא יודע את זה.

יצה: אני לא יודע ואני אומר לך שזה מאוד הגיוני בתקופה ההיא. מאד הגיוני.

כהן: מאוד מעניין לשמוע איך ישראל זוכר את זה. זה מאוד חסר לי. חבל שלא יצא לך לדבר איתו. אני משוכנע ש...

יצה: דבר אתה איתו.

כהן: לא. אני לא חושב שהוא יסכים לדבר על זה איתי. [אבל] הוא רמז לי בכמה שיחות שהוא היה מאוד מעורב ובשליטה. מאוד היה אכפת לו שדברים יוצאו ממנו. זה היה כאחד שאומר 'לא מונייה היה אחראי, אני הייתי אחראי'.

יצה: על מונייה וישראל אני לא יודע. אני לא הייתי... הרבה דברים שאתה כותב בספר שלך הם דברים שעניינו אותי מאוד.

כהן: היו קשיים מאוד גדולים [לא ברור].

יצחק: היחסים ביניהם לא היו ידועים לי.

כהן: זה מאוד מעניין כי אתה היית בסך הכל... אתה ישבת בעמדה בצבא שהייתה מאוד קרובה ל... אם מישהו בצבא היה צריך לדעת זה הייתה אתה. העובדה שאתה לא ידעת על זה זה מאוד מעניין.

יצה: זה שאני לא ידעתי שיש ביניהם סיכסוך?

כהן: כן... קשיים, ידעתי. זה לא סכסוך... כל הועדות שהקימו...

יצה: בצבא זה אורח החיים. תמיד, אלוף אחד...

כהן: לא, זה היה מאוד ספציפי. לקחו דברים ממונייה והעבירו לישראל, ובנו את הגוף של ישראל שמונייה התנגד והוא ראה את זה בתור גזירות מאוד קשות.

יצה: בשבילי זה היו שמועות. למשל, מי יוצר טיל. התעשייה האווירית או רפא"ל? אני לא התעניינתי בזה. לא הייתה לי עמדה. היו שואלים אותי את דעתי, אני לא הייתי... אני אפילו לא זוכר אם שאלו. אני השתתפתי בדיונים האלה. לא זוכר אם הבעתי דעה. ידעתי שזה תחום ששמעון פרס אהב לשחק בו ואין לי מה להגיד על זה, אבל ראיתי את זה כהתמודדות היסטורית בין התעשייה האווירית לרפא"ל. יכול להיות שהיום זה התמודדות היסטורית. אני לא הייתי ער לחיכוכים גדולים בין מונייה לישראל דוסטובסקי. מה שכן, אני יודע שלמונייה לא היה מה לתרום חוץ מלשמור על ממלכתו. אז כתוצאה מזה היו הרבה בעיות. הוא כל הזמן היה מסתובב ומשתדל להפגש עם אנשים ולהסביר להם את עמדתו. זה אני זוכר, אבל בשבילי זה לא הייתה שאלה, אם אני או חיל האוויר... אתה שואל אותי אני או חיל האוויר, זו הייתה בטח מלחמה, אבל בין מונייה לישראל דוסטובסקי אני לא הייתי [מודע?] למלחמה.

כהן: בוא נחזור לפקודה. הפקודה נכתבת מה קורה אחר כך?

יצה: הפקודה נכתבת ואנחנו...

כהן: אנחנו מנחשים שזה היה מתישהו בסביבות ה-24-25 למאי. זו ההערכה שלי, אולי אני טועה...

יצה: יכול להיות. יכול להיות. אנחנו התחלנו לתכנן. דוביק היה הולך ורושם כל מיני דברים. יצאנו לסיור הליקופטרים.

כהן: נסה להזכר בכל הקונטקסט של הסיור הליקופטר הזה.

יצה: היו שם דוביק ואני.

כהן: בסופר פרלון או בהליקופטר הרבה יותר קטן? בסופר פרלון היה הסיור?

יצה: סופר פרלון זה היה. ישראל היה שם. אני לא זוכר אם דן טולקובסקי היה שם.

כהן: מי מחיל האוויר היה שם? היה לך קשר עם [אורי] ירום?

יצה: לא. עד כמה שאני זוכר אורי ירום לא היה בתמונה. מה שאני כן זוכר, אני לא הזכרתי, שהיו כמה דיונים אצל צ'רה.

כהן: צ'רה לא מגיע לבניין המטה הכללי. לדעתי, עד ה-2-3 ביוני כסגן שר. הוא היה חבר בכמה ועדות לאורך זמן. הוא ודן טולקובסקי.

יצה: אני דן, צ'רה וישראל ישבנו לפחות פעם אחת ביחד, בסוף פעם אחת ביחד, כשאני שמתני על השולחן את ההצעה שלי...

כהן: לפירוק... נגיע לזה יותר מאוחר, אבל אני רוצה עדיין [לשמוע על] השלב אחרי הפקודה.

יצה: אז, מה שאני זוכר זה סיור הליקופטרים.

כהן: הליקופטר אחד?

יצה: כן, סיור הליקופטר. טסנו, התקרבו לאבו עגילה, חצינו את הגבול, פחות או יותר ראינו איפה זה היה.

כהן: נחתתם?

יצה: לא, לא נחתנו. לא, זה היה שטח אויב.

כהן: טסתם מאוד נמוך? הייתה לכם הגנה אווירית?

יצה: לא הייתה הגנה אווירית. אני חושב, אפילו אם אני לא טועה, הטייס קיבל איזה ידיעה שמטוסי אויב ממריאים והוא חזר... זה אני לא בטוח.

כהן: זאת אומרת אפילו לא השלמתם את הטיסה הזאת.

יצה: לא, השלמנו אותה. הגענו עד קרוב לאבו עגילה, ראינו את ההר, וראינו שיש שם מקום להסתתר באיזה קניון...!

כהן: הבחירה הייתה עוד לפני זה, או תוך כדי הטיסה?

יצה: תוך כדי הטיסה.

כהן: ההחלטה לגביי האתר נעשתה... זאת אומרת אז נבחר האתר, זה לא שהייתה החלטה לפני זה, או שהיו כמה אתרים שהחלטתם להסתכל בהם?

יצה: לא. ידענו שאנחנו רוצים לעשות את זה ליד אבו עגילה מאחר ששם יש ריכוז גדול של כוחות מצריים. אבל את המקום המדויק...

כהן: מדרום לאבו עגילה?

יצה: לא אמרנו דרום או צפון... אמרנו אבו עגילה. על המפה סימנו את המקום הזה, וכשטסנו ראינו אם זה מקום מתאים. זאת אומרת, זה היה הר והיה שם משטח וזה היה גבוה מאוד.

כהן: מה זה גבוה מאוד?

יצה: 920, משהו כזה.

כהן: כמה רחוק מאבו עגילה, אתה זוכר?

יצה: לא בדיוק, אבל זה לא יותר מאשר 20 קילומטר... אחרי זה היה לנו דיון אחד במשטרת גדרה. שם קבענו את נקודת האיסוף שבה ניפגש עם הסיירת, זה ברגע שתינתן הפקודה. הייתה צריכה להינתן פקודת התרעה לפני זה, לכוננות, וקבענו את משטרת גדרה, ובעצם...

כהן: שבה הנקודת מפגש של כולם...

יצה: לא, לא רק חוליית הפיקוד והצבא, זאת אומרת הסיירת ודוביק...!

כהן: שם אתם אמורים לפגוש את העכביש?

יצה: לא, העכביש... אני לא זוכר בדיוק. לא היה לנו הרבה זמן... העכביש היה צריך לנחות... הסופר פרלון היה צריך לנחות במקום אחר, לקחת את העכביש משם.

כהן: שם בנו את האוכף. בנו את האוכף שעליו הוא יושב.

יצה: כן, ו...!

כהן: זה היה אילתור של הכוננות, הבנייה של ה[אוכף]...

יצה: אני חושב שכן. כן, וצריך היה לקחת אותם שם. צריך היה לקחת את הליבה באיזה מקום אחר, וצריך היה לקחת אותנו במשטרת גדרה.

כהן: באותו הליקופטר, הליבה והעכביש...

יצה: כן. לא היו הרבה הליקופטרים וגם אי אפשר היה להקצות הרבה... וזהו. אז ישבנו וחיכינו, וביום הראשון... אני חושב דוביק היה איתי..

כהן: הייתם שם ערב המלחמה?

יצה: במשטרת גדרה? לא. עוד לא התאספנו. אנחנו היינו באמל"ח, במטה שלי, וחיל האוויר נתן את המכה שלו, ואמרנו, 'הו, עכשיו יבואו הטיילים' [צוחק] ולא באו שום טילים, ולא בא שום כלום...

כהן: אבל היה רגע שישבתם בגדרה וחיכיתם או לא?

יצה: לא במשטרת גדרה, במטה שלי בקרייה, וחיכינו לפקודת התרעה, ואפשר להתחיל לזוז. ההנחה הייתה שאנחנו נדע אם הם מפעילים טילים. אני לא יודע על סמך מה זה היה מבוסס. כנראה שעל תצפיות זה היה מבוסס, והטיילים שלהם היו על לאונצ'רים. הם היו צריכים להגיע לסיני עם הטיילים האלה בשביל להגיע לתל אביב. וזהו... ביום השני אמרו, 'אוקיי' כלום לא יהיה. ביום הזה כבר התחילו לחגוג.

כהן: רק רגע. מה קורה ביום הראשון? ביום הראשון אתם עדיין מחכים ל...

יצה: מחכים בקרייה לפקודה. ואז חיל האוויר נוסע ואני זוכר שאני... הירדנים גם התחילו עם ה-155 מילימטר, ואני ישבתי במשרד וחיכיתי. צילצתי הביתה ואמרתי לאישתי, אנחנו גרנו על יד הגבול שם, אמרתי לה שלא תבהל ושזה תיכף להיגמר.

כהן: איפה זה היה?

יצה: רמתיים. אל תיבהלי זה תיכף יגמר. זה כבר היה אחרי שחיל האוויר נתן להם פעמיים מכה וזה היה בעצם סוף המלחמה כל הסיפור הזה. אני ישבתי עוד איזה יום במטה, ואחרי זה, לא יודע אם זה היה אלי זעירא או ברוך גלבו, אבל אמרתי בוא נחפש את הטיילים, את הראשים. ואז היה לי ג'יפ עם מישהו מהסיירת ופרופסור צבי פלח שהיה מומחה לכימיה. הוא היה איש אמל"ח למרות שעבד ברפא"ל לפני... ואולי גם מוישה שחר, לא זוכר. לקחנו ג'יפ ונסענו דרך החטיבה של טליק בציר המרכזי. חצינו לכיוון התעלה וחיפשנו... היו ידיעות על איזה מחסן תת קרקעי על יד התעלה. נסענו עם צבי פלח ועברנו את הרצל [שפיר], והרצל אמר, 'אתם נוסעים בין חיילים מצריים'. לא הרגשנו אפילו [צוחק]. עברנו בין חיילים מצריים, נסענו דרומה, וכשהיינו שם איזה יום או יומיים הרצל דיווח שאנחנו נעלמנו, שאנחנו נעדרים. הרצל שפיר...

כהן: הוא היה ראש המטה של טליק.

יצה: היה ראש המטה של טליק, כן. ישבנו שם, ופתאום... הסיבה ש[לא ברור] שפתאום אחרי שישבנו שם... הגענו, היה שקט שם, לא היה שום דבר כמעט. היה רק המחנה התת קרקעי הזה, שהיה יוצא דופן בסיני. לא היו שם מחנות תת קרקעיים. זה היה ליד החווה הסינית או משהו כזה... ומצאנו את המחנה התת קרקעי הזה, וזה היה בנוי כמו מקלט גדול. ירדנו מתחת לקרקע במדרגות ומה שהיה שם הוציאו בחיפזון. זה בטוח. היה שם גם שרידים של צוות שמתעסק בנשק כימי. שרידים של תלבושת של צוות, לא של צוות, ... בגדים פלסטיים ומגפיים מיוחדות ודברים מהסוג הזה. וצבי פלח התחיל לחרחר

וגם מתח אותנו... יצאנו משם אחריי זה ונסענו גם לאל עריש. באל עריש היה מתקן שחשבו שהוא מתקן לשיגור טילים. מבנה ענקי מבטון, איזה 10 מטר גובה, מין רמפה כזו. הרמפה הייתה לכיוון תל אביב. זה נראה כמו מתקן ערבי לשיגור טיל. כשבאנו לשם לא ידענו מה זה. אחר כך התברר שזה היה בסיס לרדאר ימי שהם הקימו שם. זה לא היה טיל.

כהן: בוא נחזור חזרה לשמשון לפני שאנחנו מדברים על הפירוק שלו. כמה שאלות. ראשית כל, בסיפור שלך אתה כותב על ארבע קבוצות עבודה שונות שעובדים על אספקטים שונים של העניין. תקשורת, ביטחון, ובטיחות, והודעה. זה באמת היה כל כך פרטני?

יצה: פקודת המבצע? כן. תראה, היה משה[שחר] עם כל הענף שלו.

כהן: עד כמה מגיעים ההכנות? עד איזה דרגות...

הקלטה נקטעת.

יצה: נכנסנו לפירוט כמו שמתייחסים בפקודת מבצע... יחידה זו תעשה את זה, יחידה אחרת תעשה את זה...

כהן: לא. זה מעבר לפקודת מבצע עצמה, כי מדובר פה בהכנה של ארבע קבוצות עבודה שיושבות על הנושא הזה של קומניקציה ואבטחה.

יצה: כן, עסקו בזה... היה כמו שאמרתי לך ענף שלם ו...

כהן: ענף שלם זה סגן אלוף ועוד 3,4 סגנים וסרנים.

יצה: לא, למשה היו איזה 15 איש... והתעסק בזה. אבל אני לא רוצה לתת לך רושם מוטעה. זה לא היה מן מטה כזה תת קרקעי של הצבא הגרמני שרצו וזה עם ניירות, לא. כל אחד הכין את שלו. משה עמד בקשר עם, אני חושב, ישראל ליאור. במידה שצריך היה, עם ראש לשכת הרמטכ"ל... אבל הכל תיאורטית. לא...

כהן: לא... כשהוא נמצא בקשרים עם הגופים האלו הוא לא מבקש ממך שתרים את הטלפון עם הגופים האלו?

יצה: לא, לא, מוישה היו לו את הקשרים שלו. לא...

כהן: כי הוא בכל אופן הוא עדיין סגן אלוף ואתה אחראי על זה בדברים רגישים מהסוג הזה כשמדברים עם לשכת ראש הממשלה...

יצה: תראה אני לא זוכר. אבל למוישה לא היו בעיות לצלצל לישראל ליאור. הוא עבד איתו כל הזמן בהכנה של תרגיל הטלפוני. זה לא משנה, אבל חוץ מזה האישיות של מוישה הייתה כזו שהוא לא היה לו מעצורים. הוא היה המטה הכללי וכולם היו רצים לפי החליל שלו.

[קטע ארוך בן כ 9 דקות נמחק שבו יצה מדבר, ברמה אישית, על שורה של בני אדם]..

כהן: בחזרה לעכביש. אתה מצליח להזכר מעבר לטיסה בפעולות נוספות שנעשו? דיונים שנערכו?

יצחק: דיונים נערכו כל הזמן. כל היום. בפורום עבודה, לא בפורום של מפקדים. ברגע שדיין בא להיות שר ביטחון, צ"ר לקח את זה על עצמו, אז נפגשנו כמעט כל יום. אני חושב שכל יום.

כהן: אתה מדבר עדיין בימים שלפני המלחמה.

יצה: לפני המלחמה, כן, זאת אומרת בתקופת ההכנות. צ'רה בא לזה כעובדה מוגמרת, אבל הוא...

כהן: רצה לעבור מחדש על כל העניין.

יצה: אם אתה מכיר את צ'רה... הוא מאוד מסודר.

כהן: מה אתה זוכר מחילופי הדברים עם צ'רה ביומיים שלושה שהיו איתו?

יצה: אני זוכר דיונים איתו. אני לא זוכר תרומה שלו חוץ מאשר להכניס סדר. אני חושב שאם היו נושאים פתוחים, מי נתן פקודה, ולמה, ואיך זה, אז צ'רה טיפל בזה. תראה, אף אחד, אני לא זוכר שמישהו שאל... שישבנו עם צ'רה.

כהן: לא דיברת איתו מאז על הנושא הזה?

יצה: עם מי? עם צ'רה? לא.

כהן: כי אתה מציג אותו בספר בתור דמות המפקד... אם שיש לו יותר...

יצה: כן, אם צ'רה היו לי יחסים מצוינים. היו לי איתו יחסים טובים מאוד. ובזכות היחסים שלו עם דדו, כל העסק נכנס, אני לא מדבר על 67, אבל כל העסק התחיל להכנס לאיזשהי מסגרת הגיונית. בעצם, אמל"ח צריך היה להיות... מו"פ צריך היה להיות מההתחלה, מפני שדברים התנהלו גם במשרד הביטחון בגלל שמעון פרס, ודברים התנהלו גם בצבא, כאילו במקביל. ובזכות האישיות של צ'רה, הדרך שבה הוא עבד עם דדו, אז אני חושב שהשנתיים האחרונות של הפעילות שלי... לא, יותר. זה איזה שבע שנים. שבע שנים לפעילות שפעלתי בזה, לא היו התפוצצויות. לא הייתי צריך להגיד לדדו 'צ'רה לא מסכים' או משהו כזה. אם היו איזה אי הבנות, הם היו מרימים טלפון ומדברים. הם עבדו ביחד.

[השיחה עוברת לפסים אישיים. 11.30 דקות נמחקו מההקלטה]

כהן: טוב, אני רוצה שנחזור לסיפור שמשון. אתה אומר שבתקופה של צ'רה היו פגישות עבודה ... אתה לא זוכר פרטים. בוא ננסה ללכת קדימה, ואז נלך שוב אחורה. לגבי הפירוק, איך הפירוק מתבצע? מה קורה? מי המנחים? הנפשות הפועלות?

יצה: בשביל להגזים. כולם חגגו, שתו ושכחו משמשון [צוחק]. אני לא חושב שהייתה פקודת פירוק. ביום השני דוביק כבר היה על גחלים מפני שהוא הפסיד את המלחמה. הסיירת היה לה שם איזה תפקיד מעבר לתעלה...

כהן: הוא חיכה יחד איתך או שהוא שהוא חיכה אצלו בסירקין?

יצה: ביום הראשון חיכינו יחד.

כהן: חיכיתם אצלך?

יצה: נדמה לי שאצלי, כן.

כהן: הוא זכר את זה עכשיו?

יצה: לא שאלתי אותו. אבל זה לא כל כך חשוב. המטה של הסיירת היה ליד אמל"ח.

כהן: אני חושב שהם היו בסירקין אז...

יצה: לא, לא. המטה אני אומר. הייתה שם שורה של צריפים ונדמה לי שהוא בסוף.

[קטע קצר של כדקה נמחק מסיבות ביטחוניות]

יצה: אני תמיד טענתי, לא שאני ידעתי יותר טוב מאחרים, אבל אני קראתי את הסיפור של הטריניטי וזכרתי שהבעיה שם בכלל לא הייתה הליבה. הייתה הדיוק של הדטונטורים, של הנפצים. צריך היה להגיע לדרגה שלא תאומן ממש.

כהן: מבחינה של התזמון.

יצה: כן. זה מה שעיקב אותם שם בניסוי, הזמינות של הנפצים.

כהן: אתה יודע שטריניטי הייתה כמובן מתקן. גם הירושימה וגם נגסקי שתיהם היו פצצות שנישאות על ידי מטוס. הירושימה כמובן לא נוסתה. מה שנוסה היה נגסקי, שזה היה אימפלוז'ן.

יצה: כן, לכן קיבלו ביטחון עצמי.

כהן: לא היו שאלות רבות לגביי הגאן טייפ.

יצה: הגאן טייפ זה היה די ברור להם שזה יעבוד

כהן: השאלות היו לגבי האימפלוז'ן.

יצה: כן.

כהן: מכל מקום, אז אתה זוכר שזה היה באיזשהי מחצבה וזה היה כאילו מקום ביניים.

יצה: כן, הייתה איזה בעיה של העברה. שמע זה כבר שלושים שנה.

כהן: אני פשוט חושב איך אתה מביא את זה ככתיבה היסטורית. יתכן שתצטרך לעשות את זה יותר כזיכרונות ופחות היסטוריה כי ללא השלמות זה חלקי.

יצה: יהיה לך קשה, לדעתי, להגיע לקונצנזוס אם תדבר עם הרבה מקורות. זה לא בגלל שלא יודעים את האמת, אלה בגלל זה שאני מאמין שזה מסוג הדברים האלה ש...

כהן: לכל אחד יש את הפרספקטיבה שלו?

יצה: לא, שהם קורים ספונטנית. זה בדיוק אותו סיפור של שמירת הסודיות של כל ההתעסקות באב"כ. זה כל כך מובן מאליו שכל אחד מוכרח להתעסק עם זה, בייחוד מדינת ישראל, יותר מכל אחד אחר. אבל אף אחד לא מדבר... מסתירים את זה. כאילו שאין מכון פה, כאילו שאין מכון שם, זה טבעי. זה הזנחה ממדרגה ראשונה אם הנהגה ביטחונית לא מתעסקת בזה. ואותו דבר כששואלים מה קרה ב67. לא היה דבר יותר הגיוני מזה. זה פתאום התברר לכולם, אני לא חושב שזה תוכנן, דרך אגב, פתאום התברר לכולם שמוכנים. אפשר לבנות מתקן.

כהן: אחד.

יצה: אחד.

כהן: אחד זה בעייתי.

יצה: כן, אבל זו לא השאלה. אף אחד לא תיכנן את זה. אף אחד לא אמר, 'אתם יודעים מה, נאצר ייתקוף אותנו, אנחנו בוא נכין לו מתקן וכשהוא ייתקוף אותנו...' לא אמרו את זה. קודם כל נאצר גילה תוקפנות...

כשכל אחד ישב בפינה שלו וחשב מה לעשות אז אני לא אתפלל אם חרמווני אמר 'חברה, בואו נעשה משהו.' צ'נקה אמר, 'אתה יודע מה?' אם הצחוק המשוגע שלו 'אולי אנחנו...' בוא נחבר את הזה. ישראל דוסטורובסקי אמר, ושמעון פרס אמר, ועיזר אמר. לא אתפלל. לא היה דבר יותר טבעי מזה.

כהן: בוא נחזור לפירוט ואחרי זה נחזור לזה. אז אתה אומר שאתה ודוביק יושבים ביום הראשון. הוא על קוצים בגלל שהוא לא עושה כלום והוא יושב איתך, הוא תקוע איתך ולדברים שאין להם משמעות בעצם.

יצה: כן. כשמתחיל יותר ויותר להתברר שזה עורבא פרח במשך היום. הייתה התקפה אחת בבוקר, אז הכניסו להם...הכנסה... חשבנו עכשיו יהיו טילים. אז לא רק שלא היו טילים, הייתה התקפה שנייה, והכניסו להם עוד יותר, ופתאום התברר שזה לא... ולאמ"ן אין שום ידיעות. והם רוצים את דוביק והחברה שלו לדברים אחרים. הם שתלו שם איזה דברים מעבר לתעלה. או חטפו איזה דברים.

כהן: מעבר לתעלה?

יצה: מעבר לתעלה, כן. הייתה להם איזה פעולה שם. על הרמה, איפה שהם אחר כך הם חטפו את הרדאר, נדמה לי.

כהן: לא חשוב. כמה אנשים בעצם מרותקים עם דוביק לעניין הזה?

יצה: אנחנו דיברנו על מקסימום מחלקה. לא ידענו כמה נוכל לסחוב בדיוק. הכל הרי היה מאולתר. לא היו חזרות, לא היה תכנון, זה לא היה מבצע...

כהן: לא עשיתם נחיתה על אתר מקביל בשטחנו?

יצה: שום דבר. שום דבר.

כהן: איך פורסים, איך מעבירים את החוטים, איך עושים את כל ה...?

יצה: זה לא היה על השולחן בכלל. לא היה זמן לזה... אפילו לא שולחן חול.

כהן: אבל היה איזה עשרה ימים. זאת אומרת, אם ההכנות התחילו ב-20 ומשהו לחודש, ב-24-5 למאי, המלחמה הייתה ב-5 ליוני, היו עשרה ימים...

יצה: לי נורא קשה לשחזר את הזמן.

כהן: מי שיש לו את היכולת להציץ בארכיון ימצא המון ניירת, הופקה הרבה ניירת, או הכל היה בעל פה?

יצה: אני זוכר שני ניירות רק. שני הניירות שאני כתבתי. זה הפקודה וההצעה לעשות ניסוי. שניהם, אני מודה ומתוודה, שהשארתי אותם אצלי העתקים בבית בקופה. כשנפרדתי מאישתי לא הוצאתי את זה וטוב שלא הוצאתי את זה. לא היה לי איפה לשים את זה. הייתה לי בבית קופה קטנה ששם היו בעצם רק נשק וכמה מסמכי יסוד, כמו תוכנית רב שנתית אני חושב, ושני המסמכים האלה. אשתי הלכה וסיפרה ליענק'לה חפץ ואז הוא שלח את החברה של ה... ואחר כך הם שאלו אותי למה רשמתי את זה. למה שמרתי את זה. היום אני יודע למה. אז לא ידעתי. שמרתי את זה, מסמך... נורא אני מצטער שאין לי את זה, את פקודת המבצע.

כהן: זה חבל מאוד. נחזור שוב לפירוק, ולאופן שאתה מעלה את ההצעה השנייה. אז ישבתם שם, הוא כבר על קוצים, רוצה ללכת למקומות אחרים.

יצה: וזהו. הוא הולך, ואני מדבר עם גנדי והוא לא אומר כלום, תכין... להפך, אומרים... חוגגים בעצם. מתחילים לחגוג. הייתה תקופה של פסטיבל גדול.

כהן: זה כבר אחרי המלחמה.

יצה: כן. זה אותו סיפור. כשהם לא ידעו מה לעשות אז הם רצו וחיפשו באשפה למצוא משהו מלוכלך לזרוק עליהם, על המצרים, ופתאום מתברר להם שיש להם את כל המחסנים של המצרים. אז הם חוגגים. [צוחק] חגגו כל הזמן. הייתה חגיגה מאוד גדולה. אני לא יודע אם אתה זוכר... וזה פשוט התפרק, ואני לא יודע אם מישהו מרפא"ל זוכר מה קרה.

כהן: לא, חייב להיות איזשהו מסמך. אתה בעצמך אמרת שהיה איזה מסמך על פירוק.

יצה: על פירוק שמשון? לא. אני אמרתי היה מסמך... אני הצעתי מה לעשות אחרי זה. לא פירוק. אני לא ראיתי מסמך... אני זוכר... דיון עם ישראל..

כהן: [לא ברור] שמשון היה ... ונשאר .... העכביש... הליבה הייתה איפה שהיא הייתה ורק חזרה למקום אחר.

יצה: כן.

כהן: וזהו זה, גם לא היה גם מה לפרק הרבה.

יצה: כן. לא היה בכלל. נכון, לא הייתה תזוזה. אולי הדבר היחידי זה התזוזה של...

כהן: הליבה...

יצה: כן. אז יכול להיות שהחזירו אותה. בוודאי... אבל לא היה שום דבר. בעצם, אם אתה רוצה לא היה כלום. דיבורים, ריצות, פניקה, ניירות, דיונים ש... את הדיונים עם ישראל אני אהבתי. הדיונים עם דן אני לא אהבתי. זה תמיד היה יוצר אווירה של כובד ראש והיו עושים זבוב פיל.

כהן: מה היה התפקיד הפורמאלי של של דן?

יצה: הוא היה היועץ

כהן: יועץ לשר הביטחון. הוא היה חבר בועדה לאנרגיה אטומית.

יצה: הוא היה חבר בצוות התכנון, אני יודע איך הוא קראו לזה... הוא היה חבר בצוות התכנון דן. ואני זוכר דיון, צ'רה ודן ואני חושב שגם ישראל היה שם.

כהן: [לא ברור] היה?

יצה: לא.

כהן: ישראל ליאור היה?

יצה: לא.

כהן: מי עוד היה?

יצה: זה מה שאני משתדל להיזכר.

כהן: מוניה?

יצה: לא. לא בטוח שלא... תראה, בפורום הזה, בפורום של צ'רה עמד בראשו, לרפא"ל לא היה תפקיד מרכזי.

כהן: מה היה שם הפורום של צ'רה?

יצה: לא זוכר. צ'רה בעצם... או צ'רה או צבי [דינשטיין] גמרו את ועדת טילים עליונה, אני חושב שצבי אפילו שאני זוכר דיונים, אני זוכר דיונים פה ושם אצל צבי [דינשטיין] אבל זה היה מאוד לא מרשים, ואחרי ששמעון [פרס] הסתלק צבי לא העלה את זה לרמה של... תבין, לשמעון היה שאר רוח ורוח הלוחמה. הוא היה נלחם על שלו, מה שהוא האמין בו. אז לוועדה היה טעם, היו שם מלחמות. צ'רה היה איש אירגון, אז כל הדיונים אצלו היו מסודרים. דברים קרו אחרי דיון אצל צ'רה. זה היה מסודר. אתה ידעת צ'רה רוצה את זה, צ'רה רוצה את זה. אצל צבי [דינשטיין] אני לא זוכר זה לא מלחמה ולא סיכום כזה שכולם רצים אחריו. אתה מבין מה שאני אומר? אני לא מצליח... את צבי [דינשטיין] אני מכיר... עם צבי אני הלכתי... מכיתה א' אנחנו היינו ביחד, צבי דינשטיין. לא היה לי איתו אף פעם שום בעיה, אבל אני חושב שלהרבה אנשים לא היו איתו בעיות כל כך...

כהן: בוא נחזור לפירוק. מתי אתה העלת את ההצעה של הניסוי? לפני מי? ומי דחה את זה?

יצה: הועדה זו צ'רה, דן טולקובסקי, וישראל [דוסטובסקי], ואולי... אני כל הזמן משתדל להזכר אם היה שם עוד מישהו.

כהן: חייב להיות. זה לא רק ארבעה אנשים.

יצה: לא, זה כן... למה? זה לא היה פורום...

כהן: ראש אג"ם?

יצה: אל תשכח זה גם היו ימים שכל הצבא רץ אחרי המצרים. גנרלים, שר הביטחון, כולם רצו אחרי מצרים. לא היו אנשים שישבו ואמרו 'רגע אחד בוא נראה מה נעשה עכשיו'. צ'רה היה איש כזה, הוא תמיד כיסה את החורים של [משה] דיין. אז אני הכינתי מסמך. זה היה איזה שלושה דפים, משהו כזה. ונתתי אותו לצ'רה ולחברי הועדה.

כהן: מה כתבת שם?

יצה: מה שכתבתי שם זה... בעצם הרעיון שלי היה: נתנו להם מכה ניצחת ורוחם נמוכה, ויש לנו... אפשר לתת להם עוד איזה מכה, וזה יכול להיות הזמן, אני לא זוכר... אמרתי את זה בצורה של הצהרה, שזה הזמן לנצל את תקופת החסד וכדאי לעשות ניסוי. לי לא היו שיקולים פוליטיים. לא ידעתי מה הולך עם האמריקאים.

כהן: לא היה לך מושג מה הולך עם האמריקאים.

יצה: אה, הייתי שומע שמועות איך האמריקאים ביקרו וסידרנו אותם וזה... אבל לא ידעתי לפרטי פרטים. עד היום אני חושב שחבל שלא עשינו את זה.

כהן: זה מעניין. התייחסתם באיזשהו מקום לעובדה שיש אן פי טי ועומדים לחתום על זה מתישהוא, או שזה בכלל לא היה חלק מ...?

יצה: שום... זה בכלל לא היה חלק מהמסמך. לא. אני ידעתי על האן פי טי, על הדיבורים, אבל זה לא נכנס למסמך. לא במסמך.

כהן: הצד הפוליטי לא היה בכלל.

יצה: לא.

כהן: הצעת לבצע ניסוי, ניסוי עילי?

יצה: ניסוי עילי, בדיוק. כמו שהיה לנו את כל העסק הזה של לקחת במנוחה אחת לתכנן את זה, לעשות את זה, לעלות על הגבעה, ולפוצץ. שכל העולם יראה. ההנחה הייתה שזה יוריד את רוחם של הערבים עוד יותר, ויראה להם את חוסר התכלית בניסיונות שלהם לכבוש את מדינת ישראל.

כהן: אתה זוכר עם מי התייעצת?

יצה: לא התייעצתי. ישבתי בבית, בלילה. כתבתי את זה, ולמחרת בבוקר הבאתי להם את זה. לא היה דיון רציני.

כהן: תוך כדי המלחמה כתבת את זה או אחרי המלחמה?

יצה: לא. תוך כדי, אבל זה היה... כולם רצו אחרי מצרים, אני זוכר...

כהן: התייעצת, שוחחת עם דוסטובסקי? הוא תמך בזה... מי תמך בזה?

יצה: לפני זה, לא. ישראל, נדמה לי, אני לא זוכר שישראל לא תמך. אני חושב שדן טלקובסקי עשה פרצוף של מלומד..

כהן: שזה אומר מה?

יצה: שזה אומר... מה אתה, זה לא פוליטיקל טיים... [כאילו מחקה אותו]. דן הוא איש קטן. אף פעם לא ראיתי אותו שמח עם איזה משהו גדול. תמיד הוא היה צפוי. כשאני הייתי מדען ראשי במשרד המסחר והתעשייה הוא תמיד היה... הוא היה מזמין אותי לפעמים לארוחות צהרים בשביל להסביר לי כמה טוב לתת לבנק דיסקונט להשקעות תקציבים. הוא היה צפוי כזה...

כהן: מי תמך בהצעה הזאת, או שאף אחד לא תמך?

יצה: לא חושב ש... אולי ישראל [דוסטובסקי], יכול להיות שישראל. יכול להיות, מפני של ישראל מתאים לתמוך. ישראל הוא גם איש חושב, הוא גם לא קונבנציונלי, וגם זה העסק שלו. זה העסק שלו יותר משלי בכלל.

כהן: אבל אתה לא זוכר אם הוא אכן תמך או לא תמך.

יצה: לא, לא זוכר.

כהן: אתה זוכר מה היתה המעורבות של יובל [נאמן] בעניין? כי יובל סיפר לי שהיו הצעות כאלה. הוא תיאר שההצעות מופיעות... אני לא יודע אם אתה יודע... היה ידיעה ב"ניו יורק טיימס", ימים אחרי סוף מלחמת 67, שמדברת על כך שישראל חושבת לפתח... היה בעיה עם האמריקאים, אז לא היה צריך להגיד שזה ייקח עוד שנתיים... אני חושב שגם דובר על כך שבעקבות המלחמה, שישראל... לא ברור]...לאחר מכן אשכול הכחיש את זה, אבל באמצעות עמוס דה שליט. ההערכה שלי הייתה שזה בעצם היה ניסיון מצדו של דיין לצ'רה לבחון את זה. לזרוק את הרעיון בשביל לראות איך יגיבו, והרושם שלי היה שאשכול החליט נגד זה. מה הייתה התגובה של צ'רה לגבי הרעיון הזה?

יצה: אני לא זוכר. תראה, העובדה שזה לא עלה, זאת אומרת, אני לא יודע שזה עלה. יכול להיות שצ'רה דיבר על זה עם דיין... צ'רה היה מדבר איתי אם הוא היה חושב שזה טוב. הוא לא היה מסתיר ממני. כי צ'רה הוא היה טיפוס שהיה בא ואומר... זה רעיון שלי. לצ'רה לא היו בעיות כאלה. לא יודע אם אתה מכיר אותו. הוא איש... שום אמביציות אישיות, קצת כמו חיים בר לב. הוא הלך לאיפה שהחיים סחבו אותו, וזהו. לא השתדל... הוא היה חבר כנסת, התפטר... לא היו לו בעיות אישיות, לצ'רה. הוא עשה משהו כשהוא חשב שהוא צריך לעשות משהו. אני חושב שאם צ'רה היה מעלה את זה לדיין,

לפחות דיין היה מספר לי, או יכול להיות שזה עלה באופן נפרד ממני. תראה, יש אפילו דברים יותר מסובכים בהיסטוריה שהגיעו משני מקומות ביחד, או שלושה מקומות ביחד.

כהן: אז אתה זוכר שהתגובה שלך הייתה לא...

יצה: להצעה שלי לא הייתה שום תגובה. אני לא זוכר איזשהי התעסקות נוספת בנושא הזה. לא זוכר.

כהן: דרך אגב, אם זה נעשה בתנאים של רגיעה, בתנאים של לא של מלחמה, אני חושב שהצבא לא היה מעורב בניסוי עצמו. הצבא לא היה לו זמן, אבל...

יצה: לא, הצבא בטח היה מבטיח וזה...

כהן: מבטיח, בדיוק. אבל מי שהיה עושה את העבודה זה היה ישראל בצורה אקסקלוסיבית, כולל לוגיסטיקה, כולל כל הנושא הלוגיסטי...

יצה: כן, אין לי שום ספק בזה. אני הצעתי את ההצעה רק בגלל שמשון. לא חושב שהיה עולה על דעתי אפילו אם לא היה שמשון. הכל היה מוכן...

[השיחה עוברת לנושאים אישיים ואחרים שאינם רילבנטיים לנושא "שמשון" ואירועי ערב המלחמה.
מחיקות 1:59.56-2:11.12]

סוף ההקלטה